

RAAP-NOTITIE 164

Centrumplan Ridderkerk

Gemeente Ridderkerk

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Ridderkerk

Project: archeologisch onderzoek centrumplan Ridderkerk (gemeente Ridderkerk)

Titel: Centrumplan Ridderkerk, gemeente Ridderkerk; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: augustus 2002

Auteur: drs. I.A. Schute

Bestandsnaam: L:\QXPress\notities\2002\RICE\N0164-RICE.qxd

Projectcode: RICE

Projectleider: drs. I.A. Schute

Projectmedewerkers: D.E.A. Schiltmans & drs. F. Stevens

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

Autorisatie:

dr. D.C.M. Raemaekers

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2002

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

RAAP Archeologisch Adviesbureau heeft in opdracht van de gemeente Ridderkerk op 22 juli 2002 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de opstelling van een bestemmingsplan voor het centrum van Ridderkerk. Doel van dit onderzoek was het opsporen van eventueel aanwezige archeologische resten en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen gedaan ten aanzien van behoud van archeologische waarden of vervolgonderzoek.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Ridderkerk heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 22 juli 2002 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de opstelling van een bestemmingsplan voor het centrum van Ridderkerk in de gemeente Ridderkerk. Het inventariserend archeologisch onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen kan leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten.

Doel van onderhavig onderzoek is tweeledig:

- het opsporen van eventueel aanwezige archeologische resten en (indien mogelijk) een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan;
- het opsporen van eventueel aanwezige rivierduinen in de ondergrond. Op dergelijke duinen kunnen bewoningssporen uit het Neolithicum voorkomen (zie § 2.2).

1.2 Onderzoeksgebied en archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Ridderkerk en staat afgebeeld op kaartblad 38C van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 100.800/431.800. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied voor het grootste deel bebouwd. Voor het plangebied geldt een middelmatige archeologische verwachting voor archeologische vindplaatsen uit diverse perioden (zie § 2.2).

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Onderhavig onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998) en (voor zover mogelijk) conform de *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie* (Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar tabel 1.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen.

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in (of nabij) het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied staat op de geologische kaart aangegeven als eenheid rF2k (RGD, 1992). In het gebied komen Afzettingen van Tiel (oeverafzettingen) voor op een afwisseling van Hollandveen met Afzettingen van Gorkum (kom- en oeverafzettingen). Het plangebied ligt ten westen van twee stroomgordels (verlande riviersystemen). De één was actief in het Vroeg Subborea (Neolithicum), de ander in het Midden en Laat Subatlanticum (Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd). De ondergrond wordt gevormd door pleistocene afzettingen waarvan de top in het plangebied op 14 tot 15 m -NAP ligt. Hierop kunnen rivierduinen (donken) voorkomen die (nog) niet gekarteerd en derhalve onbekend zijn.

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. Uit de directe nabijheid van het plangebied zijn diverse vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen bekend. Deze vondsten zijn aan of dicht onder het maaiveld gedaan. Zeer opvallend is de melding van de vondst van enkele laat-middeleeuwse scherven *in het oppervlak van een donk* (ARCHIS-waarnemingsnummer 25979).

Circa één km ten oosten van het plangebied zijn scherven uit de Romeinse tijd aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 24910), waarschijnlijk op holocene stroomgordelafzettingen.

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2001) geldt voor het plangebied een middelhoge trefkans op archeologische waarden. Deze verwachting is niet nader gespecificeerd naar type vindplaats of periode. In het plangebied kunnen archeologische sporen uit het Neolithicum voorkomen. Dergelijke resten liggen op relatief grote diepte en kunnen niet eenvoudig geïnventariseerd worden. Het voorkomen van dergelijke resten is gebonden aan het voorkomen van rivierduinen in de ondergrond. Deze zijn niet bekend in het plangebied, maar kunnen aanwezig zijn.

Op grond hiervan en mede op grond van de eventuele aanwezigheid van oeverafzettingen en de datering daarvan, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit eerdere perioden.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Tijdens het veldonderzoek zijn 22 boringen verricht die (afhankelijk van de toegankelijkheid van het terrein) zo gelijkmatig mogelijk over het terrein zijn verdeeld (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van nederzettingsterreinen daterend vanaf de Bronstijd. Deze methode is niet geschikt om graven, verkavelingspatronen en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 8,0 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van zeven cm in combinatie met een gutsboor met een diameter van drie cm. De boringen zijn volgens SBB-5 (conform NEN 5104; Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). De hoogte van de boringen is niet ingemeten. Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In alle boringen blijkt de bodem in meer of mindere mate verstoord te zijn door recente bouwactiviteiten. De diepte van deze verstoring wisselt sterk: van 0,6 tot 2,9 m -Mv.

Tot circa 2,0 m -Mv (mits niet verstoord) komen Afzettingen van Tiel voor. Deze bestaan uit lichtgrijze, sterk siltige kleien die geïnterpreteerd kunnen worden als komafzettingen. In alle boringen (behalve waar ondoordringbaar puin voorkomt: boringen 1, 2, 4, 8, 10, 11, 19 en 20) overdekken deze kleien een laag Hollandveen. Dit veen heeft een sterk wisselende dikte: tot 4,85 m in boring 5. Gemiddeld heeft het pakket Hollandveen een dikte van circa 2,0 m. Onder het veen is in de boringen 3, 5, 7, 12, 16 en 21 een tweede laag komafzettingen (grijze, matig siltige klei met rietsporen) aangetroffen. Deze afzettingen behoren tot de Afzettingen van Gorkum. In geen enkele boring is donkzand aangetroffen.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel is in de verstoorde bovenlaag puin en houtskool waargenomen. Deze indicatoren vormen geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Uit het inventariserend archeologisch onderzoek blijkt dat zich in het plangebied geen archeologische vindplaatsen bevinden. Dit is niet in overeenstemming met de conclusies van het bureauonderzoek (middelmatige archeologische verwachting; zie § 2.2).

Daarnaast is gebleken dat zich in het plangebied geen rivierduinen bevinden. Derhalve worden er geen archeologische resten uit de Steentijd verwacht.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten worden ten aanzien van het plangebied geen aanbevelingen gedaan voor behoud van archeologische waarden of vervolgonderzoek gedaan.

Met betrekking tot deze aanbeveling dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland (drs. R.H.P. Proos).

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

RGD, 1992. *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000; kaartblad 38 West Gorinchem West*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

ROB, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
NAP	Normaal Amsterdams Peil
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Mv	maaiveld

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

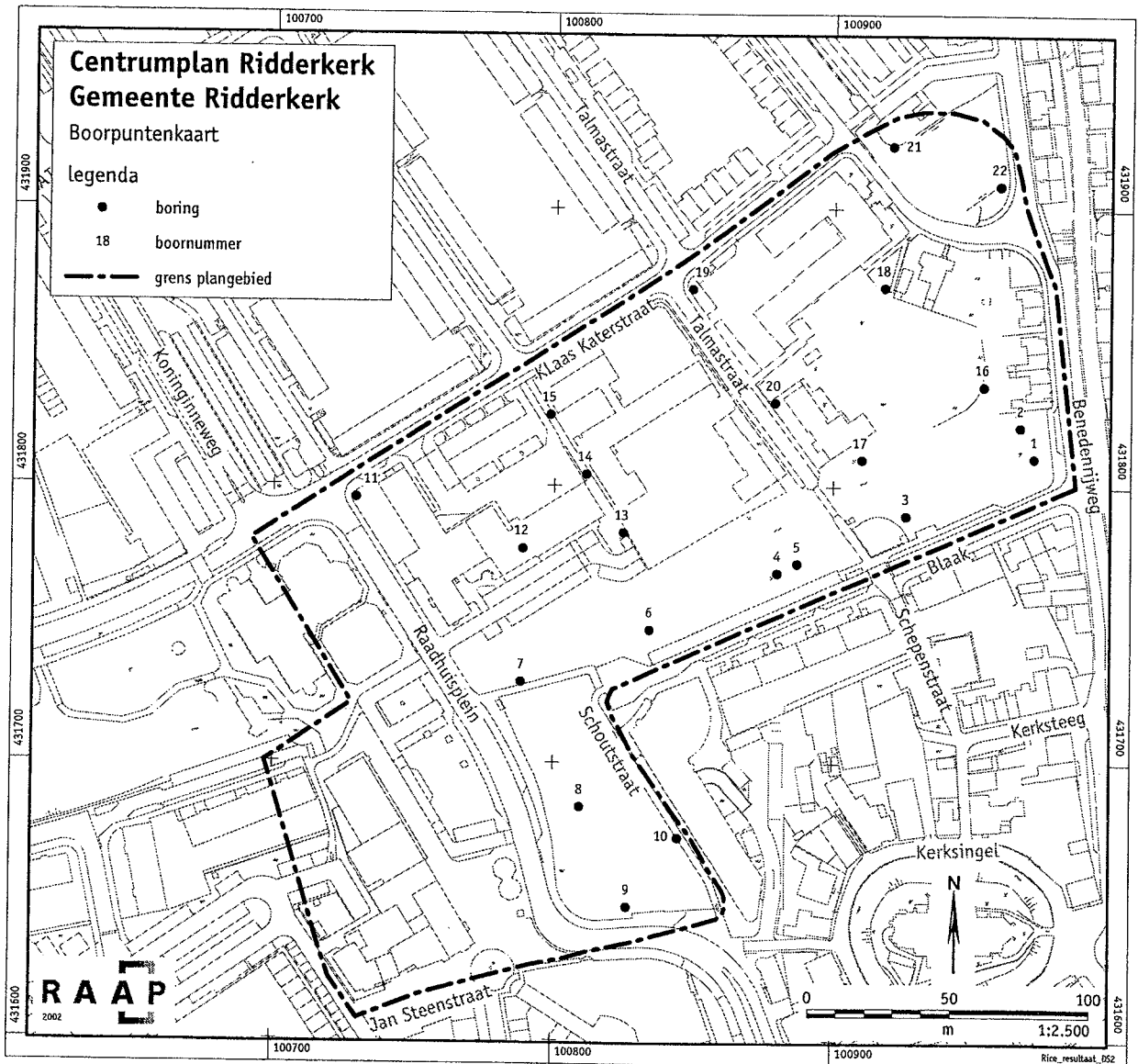
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Verklarende woordenlijst

donk	pleistocene zandopduiking (= de top van een rivierduin)
Hollandveen	in het Subboreaale gevormd veen (ca. 5000-3000 jaar voor Chr.)
stroomgordel	het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en)
veen	geheel of grotendeels uit enigszins ingekoolde, maar nauwelijks vergane plantenresten opgebouwde afzetting

Periode	Datering		
Nieuwe tijd	1500	-	heden
Late Middeleeuwen	1050	-	1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	-	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800 voor Chr.

Tabel 1: archeologische tijdschaal.

Figuur 1: Boorpuntenkaart.